

STYRDOKUMENT
BIBLIOTEKSPLAN
DATUM: 2020-04-28
DNR: 2020-000065

Antagen av kommunfullmäktige den 28 april
2020 § 65

Gäller från och med 28 april 2020 till och
med 2023.

Biblioteksplan

1 Inledning.....	2
2 Lagstiftning	2
3 Internationella styrdokument och hållbar utveckling.....	2
4 Regional och nationell samverkan	3
5 Lokala styrdokument.....	3
6 Biblioteksorganisation.....	4
7 Bibliotekets uppdrag och inriktning	4
7.1 Tillgänglighet och demokrati	4
7.2 Medieförsörjning och läsfrämjande	5
7.3 Programverksamhet.....	6
7.4 Digitalisering och medie- och informationskunnighet.....	6
7.5 Bibliotek för alla.....	7
7.6 Integration och mångspråk	8
7.7 Nationella minoriteter	8
7.8 Barn och unga.....	8
7.9 Skolbibliotek	9
7.10 Samverkan.....	10
7.11 Kompetens.....	11

1 Inledning

Varje kommun ska enligt bibliotekslagen¹ ha en politiskt antagen plan för den kommunala biblioteksverksamheten.

Biblioteksplanen förklarar hur Laholms kommun ska uppfylla bibliotekslagen och beskriver biblioteksverksamhetens inriktning under åren 2020-2023.

Vid periodens slut ska biblioteksplanen utvärderas och revideras. Kultur- och utvecklingsnämndens biblioteksorganisation har huvudansvaret för genomförande och uppföljning av biblioteksplanen.

Biblioteksplanen ska kopplas till en årlig enhetsplan där satsningsområden och aktiviteter beskrivs mer utförligt.

2 Lagstiftning

De lagar som styr biblioteken är bibliotekslagen och skollagen².

Folkbiblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteken ska vara tillgängliga för alla och lån ska vara avgiftsfria.

De prioriterade grupperna är:

- personer med funktionsnedsättning
- de nationella minoriteterna
- personer med annat modersmål än svenska

Folkbiblioteken har också i uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

Gällande skolbibliotek hänvisar bibliotekslagen till skollagen. Skollagen stadgar att elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

3 Internationella styrdokument och hållbar utveckling

Unesco och IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) har ett gemensamt folkbiblioteksmanifest³

Manifestet betonar folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum och grundförutsättning för medborgarnas möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och spela en aktiv roll i samhällslivet, genom fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information.

¹ SFS 2013:801

² SFS 2010:800

³ <https://www.ifla.org/publications/iflaunesco-public-library-manifesto-1994> [2019-11-26]

Den fysiska tillgängligheten till biblioteket förutsätter att bibliotekslokalerna är centralt belägna, att det finns bra förutsättning för läsning och studier, tillgång till lämplig teknisk utrustning, ett öppethållande som passar användarna samt att biblioteket via uppsökande verksamhet erbjuder sina tjänster till dem som inte själva kan besöka biblioteket.

Biblioteksverksamheten ska bidra till en hållbar samhällsutveckling. Biblioteket bidrar till att uppfylla flera mål i Agenda 2030 (FN:s globala mål för social, miljömässig och ekonomiskt hållbar utveckling), bland annat god hälsa och välbefinnande, god utbildning för alla, minskad ojämlikhet, hållbara städer och samhällen, hållbar konsumtion och produktion samt fredliga och inkluderande samhällen. Biblioteksverksamheten bygger på delande av resurser och bidrar därmed till ekonomisk hållbarhet. Genom att vara en plats som är öppen för alla bidrar biblioteket till social hållbarhet. Biblioteket ska förmedla kunskap om alla aspekter av hållbarhet.

4 Regional och nationell samverkan

Folkbiblioteken i Halland och Regionbibliotek Halland arbetar utifrån Hallands kulturplan⁴ med gemensamma prioriteringar. Laholms bibliotek samarbetar med Region Halland i nätverk och kring kompetenshöjning, arrangemang och verksamhetsutveckling.

KB (Kungliga biblioteket) arbetar som myndighet för att främja samverkan och utveckling inom biblioteksväsendet. Tillsammans med regionerna och kommunerna ansvarar KB för att följa upp biblioteksplanerna och se hur de används.

Statens kulturråd har i uppdrag att förverkliga nationell kulturpolitik, bland annat genom sökbara bidrag som kan stärka biblioteksverksamheten.

Laholms bibliotek samarbetar med Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) för att tillgängliggöra talböcker för personer med läsnedsättning.

5 Lokala styrdokument

I kultur- och utvecklingsnämndens nämndsplan 2020-2023 beskrivs vilka effekter nämnden vill uppnå i sitt arbete att nå kommunens gemensamma resultatmål. Biblioteksplanen beskriver hur biblioteket med sin verksamhet bidrar till att nå dessa mål, särskilt mycket gällande följande effekter:

- Föreningsliv och kulturaktiviteter är inkluderande och sporrar till aktivitet.
- Aktiviteter och arrangemang syns och är tillgängliga i hela Laholms kommun.
- Invånare i kommunen har en god språkutveckling.
- Fler aktiva ungdomar inom föreningslivet, kulturaktiviteter och fritidsaktiviteter.
- Fånga upp de ungdomar som inte är aktiva inom ett föreningsliv.
- Minska utsattheten via sociala medier.

⁴ Hallands kulturplan 2017-2020

6 Biblioteksorganisation

Laholms bibliotek är samlingsnamnet för folkbiblioteken i Laholms kommun. Det omfattar stadsbibliotek, bokbuss och filialbibliotek. Laholms bibliotek ska uppfattas som ett bibliotekssystem och kännetecknas av hög servicenivå och kvalitativt utbud.

Kultur- och utvecklingsnämnden ansvarar även för Campusbiblioteket. Campusbiblioteket tillhandahåller bibliotekstjänster för Osbecksgymnasiet, vuxenutbildningen, SFI och övriga verksamheter lokaliserade på Campus Laholm. Under planperioden ska Campusbibliotekets profil förtydligas.

Inom biblioteksverksamheten arbetar bibliotekschef, bibliotekarier, biblioteksassistenter och bokbusschaufförer. Personalsammansättningen kan komma att ändras under planperioden.

Skolbiblioteksverksamhet bedrivs enligt avtal med barn- och ungdomsnämnden.

7 Bibliotekets uppdrag och inriktning

7.1 Tillgänglighet och demokrati

Demokratiska och hållbara samhällen bygger på delaktighet och jämlika villkor. Biblioteken bidrar till att människor med olika förutsättningar får likvärdig tillgång till information, kultur, litteratur och kunskap. Biblioteken finns tillgängliga för alla och verkar för inkludering, genom att vara öppna rum där människor blir vänligt och jämlikt bemötta. Det är en neutral plats där människor kan mötas för läsning, livslångt lärande, folkbildning, personlig utveckling, skapande, kultur- och litteraturupplevelser och gemenskap. Verksamheten ska bedrivas med lyhörddhet för kommuninvånarnas behov och önskemål.

Ett kärnuppdrag för biblioteket är att bidra till allas rätt till fri åsiktsbildning och yttrandefrihet. Biblioteket ska ge möjlighet till utveckling av det demokratiska samhället genom att tillgängliggöra information för alla och erbjuda en möjlighet att ta emot och sprida egna idéer.

För att vara tillgängliga för alla kommuninvånare och erbjuda en likvärdig service ska bibliotekstjänsterna ha god geografisk spridning. Bokbussverksamhet och filialbiblioteksverksamhet bidrar till att nå fler människor och spelar en viktig roll för social samhörighet. Det finns en stor potential i att utveckla lokal samverkan, erbjuda programverksamhet med lokal förankring och sprida samhällsinformation.

För att vara tillgängliga utifrån medborgarnas behov ska filialbibliotek och bokbuss vidareutvecklas på ett sätt som ökar graden av tillgänglighet, med hänsyn till de behov som finns hos användarna i närområdet. Meröppet erbjuder en möjlighet att besöka biblioteket och nyttja lokalen på tider som passar användarna.

Under planperioden ska biblioteket arbeta för att nå fler användare. Verksamheten ska ha ett kreativt förhållningssätt till att bjuda in människor som ännu inte är biblioteksanvändare till biblioteket. Samverkan med andra aktörer kan vidga deltagande och delaktighet.

7.2 Medieförsörjning och läsfrämjande

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet, enligt 6 § i bibliotekslagen. Laholms bibliotek erbjuder ett brett och varierat utbud av tryckta böcker, talböcker, ljudböcker, tidningar, tidskrifter med flera medier för alla åldrar och på olika språk.

Vägledande för inköp är bibliotekets medieplan. Ett syfte med medieplanen är att användare ska kunna ta del av hur biblioteket arbetar med inköp och vilka kriterier som styr urvalet. Medieplanen är inte en politiskt antagen plan, utan en tjänstemannaprodukt med syfte att säkerställa ett brett medieutbud som inte styrs av rådande samhällsdebatt.

Biblioteksanvändarna har möjlighet att påverka biblioteksbeståndet via inköpsförslag. Stor hänsyn tas till dessa önskemål.

Fjärrlån från andra bibliotek sker via en väl uppbyggd infrastruktur mellan bibliotek i regionen samt på ett nationellt plan.

Enligt 7 § i bibliotekslagen ska folkbiblioteken särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Det läsfrämjande arbetet riktat mot vuxna sker bland annat i form av bokcirklar, bokprat, semesterläsning, talboksträffar och information om anpassade medier, lästips på webben och i biblioteket.

De nationella målen för litteratur och läsfrämjande ska vara vägledande för biblioteksverksamheten.

Medierna exponeras i biblioteket på ett sätt som ska väcka inspiration, läslust och göra dem tillgängliga för alla.

Det läsfrämjande arbetet riktat mot barn och unga beskrivs nedan under rubriken Barn och unga.

Under planperioden ska biblioteket öka deltagandet i bokcirklar och liknande läsfrämjande aktiviteter. Utöver det läs- och litteraturfrämjande syftet är det värdefullt för möjligheten till social gemenskap och inkludering genom det personliga mötet och samtal om sina läsoplevelser.

7.3 Programverksamhet

Biblioteken ska enligt 2 § i bibliotekslagen bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning samt främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Laholms biblioteks programverksamhet för vuxna består av bland annat föreläsningar, författarbesök och andra kulturarrangemang. Programverksamheten för barn och unga beskrivs nedan under rubriken Barn och unga.

Arrangemangen kan vara såväl skapande som åhörande. En del arrangemang sker i samverkan med till exempel andra kommunala verksamheter, det lokala föreningslivet, Region Halland och Hallands Bildningsförbund.

Amatörkonstnärer, föreningar med flera erbjuds möjlighet till utställningar på biblioteket.

Biblioteket ska under planperioden utveckla den programverksamhet som anordnas i samverkan med samarbetspartners. Det kan ge ökad synlighet, bredda utbudet och öka antalet arrangemang på filialbibliotek.

7.4 Digitalisering och medie- och informationskunnighet

7 § i bibliotekslagen stadgar att folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

På bibliotekets webbsida finns information om biblioteksverksamheten och tillgång till digitala tjänster dygnet runt. Via bibliotekskatalogen kan man på egen hand söka böcker, reservera och låna om. Ett antal databaser är tillgängliga via webbsidan.

Biblioteket informerar om och marknadsför arrangemang, utbud och tjänster via webbsidan och sociala medier.

Besökare kan låna datorer för bruk på Stadsbiblioteket och filialbiblioteken samt ansluta egna enheter till wifi.

Ökad digitalisering i samhället ställer krav på kommunerna att ge medborgarna möjlighet att utveckla sin digitala kompetens. Laholms biblioteks arbete med att fler ska känna sig delaktiga i det digitala samhället sker dels genom workshops med olika teman och dels i det dagliga arbetet i låne- och informationsdisk, där personalen efter tid och förmåga hjälper till med tekniska och digitala frågor och problem gällande smartphones, datorer och surfplattor.

Digital kompetens innefattar även medie- och informationskunnighet (MIK). Det är de kompetenser som behövs för att finna, analysera och kritiskt värdera information och även att själv kunna uttrycka sig och skapa innehåll i olika medier.

Ett viktigt uppdrag för biblioteket är att inspirera till och informera om hur både barn och vuxna i sin vardag kan bli mer källkritiska genom att granska fakta och bedöma olika källors tillförlitlighet. Bibliotekspersonalen ska vara ett stöd i hur förståelsen av hur informationssökningar påverkas av algoritmer och sökmotorer. Biblioteket har en central roll i att vara en motvikt till falska nyheter, filterbubblor, propaganda och näthat. En del av arbetet med att stärka medie- och informationskunnigheten hos medborgarna kan integreras i det läsfrämjande arbetet. I mötet med användarna ska möjligheten att arbeta mer med källkritik utifrån det individuella behovet tas tillvara.

Ett självbetjäningssystem med in- och utlåningsautomater ska installeras på Stadsbiblioteket 2020. Det innebär en effektiviseringspotential, då personalresurser kan frigöras och omfördelas från utlån och återlämning till annan användarorienterad vägledning och verksamhet.

Under planperioden ska biblioteket arbeta med utveckling av tjänster och utbud i syfte att möta människors förändrade beteenden, medievärldar och kommunikationsmönster. Biblioteket ska förtydliga sin roll i syfte att fler ska få kännedom om på vilka sätt biblioteket arbetar för att främja medie- och informationskunnighet.

7.5 Bibliotek för alla

4 § i bibliotekslagen handlar om den prioriterade gruppen personer med funktionsnedsättning. Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

För denna grupp är de anpassade medierna viktiga. Biblioteket köper in anpassade medier, arbetar med att göra medierna tillgängliga, laddar ner och skickar per post talböcker till användare, sprider information om medierna och handleder i användandet av teknisk utrustning.

I samarbete med Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) informerar biblioteket om tjänsten Legimus/egen nedladdning. Målgrupperna är bland andra äldre personer med funktionshinder, personer med läs- och skrivsvårigheter, personer med synnedsättning, personer med intellektuella eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Via bibliotekets Boken kommer-verksamhet kan personer som på egen hand inte kan besöka biblioteket få böcker hemlevererade via personligt besök av bibliotekspersonal. Äldreboenden har möjlighet att få sin litteraturförsörjning via biblioteket.

Det finns ett upparbetat samarbete med andra verksamheter inom kommunen och med föreningar kring arbetet med denna prioriterade grupp.

Biblioteket ska under planperioden arbeta för att vara tillgängligt för alla utifrån individuella behov och för att nå fler av de kommuninvånare som är berättigade till denna form av verksamhet.

7.6 Integration och mångspråk

Biblioteken ska enligt 5 § i bibliotekslagen ägna särskild uppmärksamhet åt personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska samt på lättläst svenska.

Litteratur på de språk kommuninvånarna har behov av ska finnas i det egna bestånd eller kunna fjärrlånas från andra bibliotek. På biblioteket ska man kunna få digital vägledning, låna både fack- och skönlitteratur på önskat språk och på lättläst svenska.

Biblioteket ska vara en plats för social inkludering och orientering i samhället.

Aktiviteter riktade mot personer med annat modersmål än svenska kan anordnas i egen regi eller tillsammans med samarbetspartners.

Biblioteket ska under planperioden utveckla det mångspråkiga biblioteket. Utvecklingen kan främjas av ett utökat samarbete med kommunala verksamheter och civilsamhället.

7.7 Nationella minoriteter

Folkbiblioteken ska enligt 5 § i bibliotekslagen ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna. Sveriges fem nationella minoriteter är sverigefinnar, romer, tordedalingar, samer och judar och minoritetsspråken är finska, romani chib, meänkieli, samiska och jiddisch. Biblioteken ska tillgängliggöra medier på dessa språk, och även programverksamhet och kultur.

Under planperioden ska biblioteket verka för att informera och öka kunskapen om de nationella minoriteterna hos allmänheten samt genomföra kunskapshöjande insatser för bibliotekspersonalen.

7.8 Barn och unga

Enligt 8 § i bibliotekslagen ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Barnkonventionen ska vara vägledande i planering, genomförande och utvärdering av bibliotekets verksamhet för barn och unga.

Biblioteket erbjuder medier i en mängd olika former, format och svårighetsgrad, för alla åldrar. Det finns medier för barn och ungdomar med annat modersmål än svenska samt för de nationella minoriteterna. En särskild avdelning, Äppelhyllan, erbjuder anpassade medier för barn med någon form av funktionsnedsättning.

Att främja barns språkutveckling är en av bibliotekets kärnverksamheter. Grunden till en god språkutveckling läggs tidigt och biblioteket samverkar med barnhälsovården och öppna förskolan.

En god språkutveckling skapar förutsättningar för bättre måluppfyllelse i skolan och utjämnande av skillnader mellan barn med olika socioekonomiska förutsättningar. Läsförmåga och läsförståelse är avgörande för hur man senare kan ta del av och finna sin delaktighet i det demokratiska samhället.

Biblioteket ska, genom andras texter och genom att inspirera till eget skapande, främja barns rätt till berättelser genom olika slags medier.

Programverksamhet är gratis för att alla ska ges möjlighet att delta och består av bland annat kulturarrangemang såsom teater och musikföreställningar för barn. Babybokprat och sagostunder erbjuds periodvis. Under skolloven finns lovverksamhet i form av skapande verksamhet, filmvisning, lovläsning med mera.

Arbete med att främja integration bland kommunens unga sker bland annat i samarbete med Aktivitetshuset och annan fritidsverksamhet samt Enheten för flerspråkighet och integration genom Modersmålsveckan.

Biblioteket ska bedriva en verksamhet som bidrar till att barns och ungdomars psykiska hälsa ökar och samverka med andra kommunala verksamheter och externa aktörer i de fall det gagnar verksamhet och måluppfyllelse.

Minuset är Stadsbibliotekets ungdomsavdelning, döpt av och utformad i samverkan med en grupp unga genom tjänstedesignprojektet Mer för fler⁵. Ungdomar är en underrepresenterad besöksgrupp på biblioteket, och arbetet för att möta deras behov och önskemål fortskrider genom läsfrämjande aktiviteter, kulturarrangemang och marknadsföring av utbud och aktiviteter.

Verksamheten har stärkts av den treåriga (2018-2020) regeringssatsningen Stärkta bibliotek⁶, som syftar till att öka utbudet och tillgängligheten till folkbibliotek. Under planperioden ska biblioteket arbeta med att omvandla satsningarna till ordinarie verksamhet inom befintliga ramar. Möjligheten till vidareutveckling av samarbeten med andra aktörer ska tillvaratas.

Biblioteket ska under planperioden säkerställa att rätt utvärderingsmetoder används när barn- och ungaverksamheten utvärderas i syfte att undersöka att rätt prioriteringar görs och får effekt, samt för att identifiera utvecklingsmöjligheter.

7.9 Skolbibliotek

Bibliotekslagen hänvisar till 36 § i skollagen, enligt vilken eleverna i grundskolan,

⁵ <https://skl.se/skolakulturfritid/kulturfritid/merforflerhurnarviflerinomkulturomradet.12157.html> [2019-11-26]

⁶ <https://www.kulturradet.se/sok-bidrag/vara-bidrag/starkta-bibliotek> [2019-11-26]

grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Skolbibliotekens uppdrag definieras även av läroplanerna. Vid revidering av läroplanerna⁷ 2018 tillkom en skrivning om att rektor har ansvar för att skolbibliotekets verksamhet används som en del av undervisningen för att stärka elevers språkliga förmåga och digitala kompetens.

Skolbiblioteket bör vara lokaliserat så att det går att använda i undervisningen, antingen på skolan eller inom rimligt avstånd från skolan. För kommunala grundskolor kan skolbibliotekstjänster regleras i avtal mellan kultur- och utvecklingsnämnden och barn- och ungdomsnämnden.

Skolbiblioteket ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Skolbiblioteken stödjer skolornas pedagogiska och läsfrämjande verksamhet genom bland annat bokprat, klassbesök och samarbete med lärarna. Skolbiblioteken ska stärka språkutveckling, stimulera läslust och läsförståelse och bidra till måluppfyllelse. För elever med någon form av lässvårighet ska det finnas anpassade medier och digitala verktyg.

Genom samarbete mellan lärare och bibliotekarier kan elevers medie- och informationskunnighet stärkas och integreras i undervisningen. Medie- och informationskompetenta elever kan söka, kritiskt värdera, strukturera och sammanställa ny information och kunskap. Att kunna värdera information är en nödvändig kompetens både för att klara sina studier och för att hantera information i det digitaliserade samhället. Ett källkritiskt förhållningssätt och stärkt medie- och informationskunnighet kan även bidra till att minska barn och ungas utsatthet på sociala medier.

Tillgången till skolbibliotekstjänster ser olika ut inom olika delar av kommunens utbildningsorganisation. Under planperioden ska säkerställas att alla elever får likvärdig tillgång till skolbibliotek.

7.10 Samverkan

Biblioteket samverkar med flera olika aktörer i både fasta och tillfälliga samarbeten. Samverkanspartners är bland annat Region Halland, folkbiblioteken i Halland, Högskolebiblioteket i Halmstad och Hallands Bildningsförbund. Kommunala samarbeten finns med äldreomsorgen, förskolan, skolan, kulturskolan, kulturenheten, fritidsenheten med flera. Det lokala föreningslivet och studieförbund är ytterligare samarbetspartners.

Biblioteket ska bidra till att folkhälsan ska förbättras för samtliga åldrar och samverka med andra kommunala verksamheter och externa aktörer i de fall det gagnar verksamhet och måluppfyllelse.

Samverkan ska baseras på överenskommelser eller avtal.

⁷ <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet> [2019-11-26]

Under planperioden ska bibliotekets roll som aktör för samarbeten i lokalsamhället utvecklas. Biblioteket ska även verka för verksamhets- och lokalmässig samverkan med andra kommunala verksamheter i de fall det gagnar måluppfyllelse och utveckling av verksamheten.

7.11 Kompetens

Kompetensbehovet för bibliotekspersonal har förändrats över tid. Digital kompetens, verksamhetsutveckling och utåtriktat arbete är kompetenser som har blivit alltmer betydelsefulla.

Det lagstadgade uppdraget har utökats och nya uppdrag finns att arbeta läsfrämjande, öka kunskaperna om hur informationsteknik kan användas samt att verka för demokrati.

Under planperioden ska verksamheten identifiera och utveckla kompetensen hos medarbetarna för att säkerställa att biblioteksverksamheten med kvalitet lever upp till lagstiftningen och omvärldens förändrade krav.